

Література

1. Романовський О.Г. Підготовка майбутніх інженерів до управлінської діяльності: Монографія. – Харків: Основа, 2001. – 312 с.
2. Основи підприємництва і зовнішньоекономічної діяльності: Навчальний посібник /К.Ю. Зверєва, Р.Г. Долинська, С.Е. Карцев, О.Г. Романовський та ін.; за ред. В.Я. Міщенко. – К., 1995. – 328 с.
3. Романовський О.Г. Культурологічний аспект підготовки майбутніх керівників // Вісник Дніпропетровського ун-ту. – Педагогіка і психологія. – Дніпропетровськ. – 2000. – Вип. 6. – С. 29–32.
4. Ладогубець Н.В., Лузік Е.В. Концепция диагностики качества подготовки специалистов в высшей технической школе. //Матер. I-ої Міжнар. наук.-техн. конф.: 26–27 жовтня 1999 р.: Викладання психолого-педагогічних дисциплін у технічному університеті: методологія, досвід, перспективи. К.:НТТУ-КПІ, 1999. – С. 128–130.
5. Вознюк О. До питання інтеграції знань з гуманітарних дисциплін у професійних навчальних закладах технічного профілю // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2002. – № 5. – С. 155–161.
6. Вознюк О. М. Інтегративний підхід до структурування змісту гуманітарних метапредметів у технічних університетах // Наукові записки Національного педагогічного ун-ту ім. М. П. Драгоманова. – 2003. – Вип. XLVIX. – С. 37–42/

З.Ю. Воронова

ДИСЦИПЛІНА «ДІЛОВА АНГЛІЙСЬКА МОВА» В СУЧАСНИХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ

В статті розглядаються основні аспекти формування професійної комунікативної компетенції та методика навчання ділового англійському мові шляхом удосконалення якості навчальних проектів. Одним з базових принципів запропонованої методики є принцип автономії творчого навчального процесу.

In the article the basic forming aspects of professional communicative competence and teaching methods of business English by improvement of teaching projects' quality are considered. One of the basic principle of the proposed method is autonomy of creative educational process.

Ключові слова: професійна комунікативна компетенція, менеджмент, ділова англійська мова, навчальні проекти.

Key words: professional communicative competence, management, business English, teaching projects.

На сучасному етапі інтеграції України у суспільний інформаційний простір створюються сприятливі умови для активізації свідомості тих, хто

навчається, у напрямку їх можливих зв'язків із зовнішнім ринковим середовищем. Тому необхідною умовою навчання студентів англійської мови стає формування професійної комунікативної компетенції [1].

Актуальність дослідження полягає в тому, що саме життя вимагає, щоб вивчення іноземної мови враховувало потреби, мотивації і ресурси студентів, сприяло розвитку демократичного громадянства; а користувачі мови були б незалежними «соціальними агентами» [2].

Якісне володіння іноземною мовою у період інтеграції України у Європейське та світове співтовариство, поширення ділових зв'язків та контактів надасть можливість фахівцям в галузі менеджменту вивчати та ефективно використовувати іноземний досвід економічного управління організаціями, користуватися сучасними інформаційними технологіями, брати участь у міжнародних конгресах та семінарах з питань економіки, проходити стажування в іноземних державах з метою вдосконалення фахової підготовки, проводити письмовий обмін діловою інформацією, тощо.

Особливість сучасного процесу гармонізації міжнародних стандартів ISO до наших умов вимагає впровадження відповідних методик навчання мови, які б вели до правильного розуміння та застосування нормативної лексики, мінімізації лінгвістичних (семантичних, синтаксичних, прагматичних) невизначеностей, пов'язаних із засвоєнням лексико-нормативної бази міжнародних документів. На наш погляд, заслуговує на увагу методика навчання ділової англійської мови шляхом поліпшення якості навчальних проектів через застосування документованої процедури, запропонована Караєвою Т.В. Одним з провідних принципів цієї методики навчання ділової англійської мови є принцип автономії творчої навчальної діяльності. Розвиток такої автономії вимагає від викладача створення умов, які сприяють розвитку вмінь студентів щодо прийняття ними рішень у процесі планування, оцінювання, корегування та вдосконалення своїх дій упродовж навчання та психологічної готовності до прийняття таких рішень.

Наведений принцип реалізується через застосування ділових ігор та проектної технології навчання, оскільки саме автономія виконання проектів та проведення ігор створює умови, у яких той, хто навчається, працює в напрямку поширення навчальної автономії. Крім того, застосування саме проектної методики допомагає подолати прогалину між вивченням мови та користуванням нею. Тільки тренування тих, хто вивчає мови, є недостатнім для формування комунікативної компетенції поза мовного оточення. Важливо надати їм можливість мислити, вирішувати проблеми, міркувати над можливими шляхами вирішення таких проблем [3].

Але щоб бути результативним необхідно здійснювати управління процесом проектування. Таке управління передбачає наявність документованої процедури, в якій мають бути зафіксовані всі етапи проектування. За

умов відсутності наведеної процедури [4], управління процесом здійснюється хаотично.

До структури проектів, які виконуються студентами, включено процедуру управління якістю створення навчальних проектів. Навчання ділової англійської мови застосовує метод проектів, які розробляються безпосередньо викладачем (керівником процесу) і мають складатися з таких розділів: 1) призначення проекту та інформаційне забезпечення його створення; 2) термінологічна лексика, прийняті скорочення, абрєвіатури; 3) система вправ; 4) послідовність створення проекту; 5) презентація; 6) оцінювання.

Тобто мова йде про методику створення документу, який розробляється викладачем і є основним документом наведеної процедури. Щодо змісту, то він розробляється окремо для кожної галузі народного господарства. У ньому пропонується загальна схема. Наведений підхід уможливує надання автономії тим, хто навчається, у напрямку її поширення від нульової (повної залежності процесу навчання від викладача) через групову (часткова групова автономія у прийнятті рішень на основі компромісу) до індивідуальної (повної автономії тих, хто навчається, через реалізацію ними самонавчання) за умов застосування процедури управління навчальним проектуванням. Тобто сутність запропонованої методики у широкому застосуванні автономії, але автономії керованої через застосування процедури управління, яка є невід'ємною частиною запропонованої методики.

Дисципліна "Ділова англійська мова" має за мету "навчити вільно спілкуватися з носіями англійської мови за питаннями професійної діяльності, використовуючи сучасні технології економічного управління" [5, с. 116–125]. Вважаємо, що навчальна програма дисципліни "Ділова англійська мова" передбачає, що студенти повинні:

- оволодіти термінологією, яка охоплює основні концепції економічного управління організаціями та знати ідіоматичні вирази ділової англійської мови;
- розвинути та поглибити навички усного та писемного ділового мовлення з питань управління організаціями, мікроекономічних проблем, структури управління персоналом;
- застосовувати здобуті у процесі вивчення англійської мови професійні та комунікативні навички для вирішення повсякденних проблем;
- знати особливості письмового спілкування і вміти складати ділові документи на іноземній мові.

Програма дисципліни "Ділова англійська мова" складається з модулів, які охоплюють такі основні теми, як "Основи банківської справи" "Забезпечення підприємницької діяльності", "Інформаційні системи в управлінні", "Теорія сучасного економічного управління", "Базові поняття функціонального та адміністративного менеджменту", "Мікроекономіка: види підпри-

емств", "Ринок праці", "Економічне зростання", "Управління трудовими ресурсами".

Студенти економічного напрямку повинні раціонально організувати самостійну роботу та забезпечити її результативність. Складовою частиною самостійної роботи над вивченням програмового матеріалу є опрацювання спеціалізованої літератури за фахом англійською мовою [6, 7, 8, 9] та підготовка оглядових рефератів, доповідей та повідомлень, які учні презентують під час практичних занять та індивідуальних консультацій.

Для самостійної роботи пропонується такий примірний перелік тем для доповідей та рефератів:

- Сучасні підходи до теорії менеджменту організацій.
- Базові поняття адміністративного менеджменту.
- Бюджетування, прогнозування та бізнеспланування.
- Основні концепції управління трудовими ресурсами.
- Основні види діяльності управлінців.
- Особливості спілкування управлінців.
- Взаємовідносини попиту та пропозиції.
- Ринок праці та платня.
- Економічна роль уряду.
- Напрямки та джерела економічного зростання.
- Підприємницьке право та партнерство.
- Основні аспекти торгової діяльності.
- Міжнародна торгівля та її джерела.

Студенти повинні брати активну участь в обговоренні питань, пов'язаних з темами економічної та банківської справи, розуміти та інтерпретувати інформацію, яка міститься у різних джерелах.

Практичні заняття, згідно з програмою, мають на меті активізацію мовленнєвих вмінь та навичок, їх практичне застосування під час виконання слухачами комунікативних вправ та завдань за відповідними темами модулів.

Даний курс має за мету:

- допомогти учням розширити і збагатити запас термінологічної лексики відповідно до спеціалізації;
- розвинути та закріпити навички читання адаптованих текстів фахового спрямування з метою повного отримання інформації;
- активізувати навички усного мовлення під час переказу та обговорення навчальних основних та додаткових текстів та виконання тренувальних вправ;
- розвинути навички писемного ділового мовлення.

Основними організаційними формами вивчення дисципліни "Ділова англійська мова" є практичні заняття, виконання індивідуальних робіт, залік та іспит, яким передують підсумкові тестові завдання.

Студенти економічного напрямку опановують програмний матеріал шляхом опрацювання навчально-методичної літератури, інтенсивного використання інформаційних технологій, таких як мультимедійні мовні курси, відповідні сайти Інтернету. Учням рекомендується практикувати отримання індивідуальних консультацій, виконання домашніх завдань за допомогою електронної пошти. Безумовно, складовою частиною автономної роботи над вивченням програмового матеріалу є раціонально організована самостійна робота, що забезпечує її результативність.

На першому етапі навчання студенти визначаються з темою свого дослідження, підбирають та ознайомлюються з фаховою літературою, готують план та основні тези своїх рефератів та доповідей, на другому етапі - презентують свої завершені роботи, захищають їх під час практичних занять. Особливу увагу слід звернути на засвоєння термінологічної лексики. Вважаємо за доцільне підготовку вокабулярю об'ємом не менше 100 лексичних одиниць та долучаєння його до підготовлених рефератів.

Вважаємо, що даний курс при умові систематичної та ефективної роботи над його опрацюванням допоможе студентам економічних спеціальностей активно засвоїти програмний матеріал відповідно до своєї спеціалізації та використовувати його у практичній діяльності.

Література

1. Програма з англійської мови для професійного спілкування/ Г.Є. Бакаєва, О.А. Борисенко та ін.– К.: Ленвіт, 2005. – 119 с.
2. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання/Наук.редактор укр. видання доктор пед.наук, проф. С.Ю. Ніколаєва. – К.Ж Ленвіт, 2003. – 273 с.
3. Полат Е.С. Метод проектів на уроках іноземного мови//Іностр. мови в школі. – 2000. – № 2.– С. 3 – 10; № 3. – С. 3 – 9
4. Караєва Т.В. Управління процесом створення проектів при навчанні ділової англійської мови// Вісник Чернігівського державного педагогічного університету ім. Т.Г. Шевченка. Випуск 43. Серія: педагогічні науки: Збірник. – Чернігів: ЧДПУ, 2007. – № 43. – С. 52–55.
5. Зеленський П.Г., Зеленська О.П. Українсько-російсько-англійський словник ділової людини. Українсько-фінський інститут менеджменту і бізнесу. К. – 1998.
6. Buckley, M. (1992) Business Studies. L.: Longman.
7. Jones, L., Alexander, R. (1996) New International Business English. Cambridge.
8. Needle, D. (1994) Business in Context. L.: Thomson Business Press.
9. Vic, G.N., Gilsdorf, J.W. (1994) Business Communication. Burr Ridge.